

PÉTERI ZOLTÁN EMLÉKE

KÖNCZÖL Miklós
egyetemi docens (PPKE JÁK),
tudományos munkatárs (HUN-REN TK JTI)

A Pázmányra érkező joghallgatók egyik legelső élménye Péteri Zoltán előadása volt. *Bevezetés a jogfogalmakba* – nem egészen egyértelmű cím, nagyjából mégis sejteni lehetett, hogy valamilyen elméleti tárgyról van szó. Mégsem a fogalmak, a hozzájuk fűzött magyarázatok tették ránk a nagyobb hatást, holott tehették volna. „Mi már a jog?” – halljuk azóta is Péteri tanár úr hangján, és próbáljuk néha utánozni, máig is, mindig sikertelenül, de mindig jókedvűen. Mert ez volt – maradt – a titka, az utánozhatatlanság.

Lehetett tudni, hogy sokat olvas, nem csak szakirodalmat. Hogy tanárnak készült volna, ha készülhetett volna. Hogy a Jogtudományi Intézetben is dolgozik. De mind ismertünk tanárokat, jókat, olvasottakat, hallgathattunk tudósokat, és mégsem hittük volna el mindegyiküknek, hogy az érvényesség nem azonos az érvényesüléssel („ez egy úgynevezett véres kérdés, a rossz válasz majdani beszélgetésünk végét jelenti” – ez is az ő hangja). Szerencsére az utánzás vágya sokszor volt erősebb, többen is olvastak közülünk, legalább a javasolt olvasmányokat, jelentkeztek a strasbourgi összehasonlító jogi kurzusokra, és olyan is volt, aki tanítani kezdett. Ő pedig segített: olvasnivalót, ajánlást adott, témavezetést vállalt, és mindig szívesen fogadta az egyetemi pályájukat éppen megkezdő oktatókat.

Kollégaként tapasztalhattuk, hogy a megváltozott perspektíva ellenére sem látszik másnak: zárkózottsága mellett is önzetlen tanárnak, kötelességeit mindig maradéktalanul teljesítő oktatónak. „Megyek a csatába” – hallottuk pénteken és szerdán, mikor előadásaira indult. A „véres kérdések” emlegetése mellett sem valószínű, hogy ellenséget keresett volna a tanteremben. Inkább a jó harc jut eszünkbe, amiről az életére visszatekintő apostol beszél, és nem érezzük túlzásnak a gondolatot, hogy Péteri Zoltán valóban végigfutotta a pályát.

Ha utánozni nem lehet, lehet-e folytatni a munkát? Hogyan lehet kapcsolódni oktatói és kutatói hagyatékához? A mára sokak által eredményesen művelt jogösszehasonlításon és az államelméleten túl az életmű nyomtatásban megjelent része¹ világosan mutat néhány területet, amelyeket a mai napig sem derített föl maradéktalanul a hazai kutatás

¹ Áttekintéseit ld. a tiszteletére megjelent kötetekben: H. SZILÁGYI István – PAKSY Máté (szerk.): *Ius unum, lex multiplex. Liber Amicorum. Studia Z. Péteri dedicata*. Budapest, Szent István Társulat, 2005.;

– jóllehet diplomamunkák sora jelzi, hogy az első lépést több tanítvány is megtette. Ilyen Gustav Radbruch jogelméleti munkássága, akinek relativista értékközpontú jogfilozófiája pályája során végig érdeklődésének középpontjában állt.² Kisebb súllyal ugyan, de említést érdemel a politikai eszmetörténetből a koraujkori utópia műfaja, amellyel mindig szívesen foglalkozott előadásain.³

Péteri Zoltán, a tanár hagyatéka kevésbé kézzelfogható, nehezebben hivatkozható, viszont tanítványaiban valamiképp mégis élő. Nem akadály az utánozhatatlansága, mert nem lehet és talán nem is szabad ma ugyanúgy megtartani egy órát, ahogy ő akkor tartotta. De van, amit meg kell őriznünk és továbbadnunk belőle, abból, ahogy meghallgatott és válaszolt, ahogy végigolvasta és – ha kellett – aláhúzta a mondatainkat. A figyelmet, amit kaptunk tőle. Többet nem kell, de kevesebbet nem szabad.

FEKETE Balázs – KOLTAY András (szerk.): *Jogösszehasonlítás. Történeti, rendszertani és módszertani problémák*. Budapest, PPKE JÁK, 2010.

² A maga által legsikerültebbnek tekintett tanulmány: Gustav Radbruch és a relativista jogfilozófia néhány kérdése. In SZABÓ Imre (szerk.): *Kritikai tanulmányok a modern polgári jogelméletről*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 349–400.

³ Írásban ebből kevés jelent meg, kivétel az Utópia-előszó. in MORUS Tamás: *Utópia*. Budapest, Szent István Társulat, 2002. 5–15., valamint egy tankönyvfejezet: *Reneszánsz utópiák*. In: TAKÁCS Péter (szerk.): *Államelmélet I*. Budapest, Szent István Társulat, 2007. 136–143.